

Voor velen is schrijven een natuurlijk proces. Toch kan het af en toe handig zijn om wat je schrijft kritisch terug te lezen en goed na te denken welke zinnen je 'levendiger' kunt formuleren. Hieronder vind je enkele kleine tips om je tekst helderder te maken.

1. Een stukje theorie

Hoe leest iemand een zin? De lezer let vooral goed op het eerste gedeelte van de zin en op het laatste. In het eerste gedeelte verwacht hij het 'onderwerp' van de zin te lezen. In het laatste gedeelte verwacht hij iets over dat onderwerp te horen. Je kunt een tekst helder maken door in het eerste gedeelte iets te schrijven wat de lezer al weet, en in het tweede gedeelte iets wat nieuw verteld wordt over dit bekende onderwerp. Het nieuwe van deze zin kun je in een volgende zin laten aansluiten op het 'onderwerp' van die zin.

Vergelijk beide zinnen

1. Bijna honderd Hells Angels begeleiden hun overleden kameraad op hun motoren naar zijn laatste rustplaats. Daar aangekomen groeperen ze zich rond zijn versgedolven graf.
2. Bijna honderd Hells Angels begeleiden hun overleden kameraad naar zijn laatste rustplaats op hun motoren. Zacht ronkend en oogverblindend slingert de stoet zich door het centrum van Amsterdam.

Twee tips

1. Zorg ervoor dat je goed let op wat je aan het begin en aan het einde van de zin opschrijft. Dit zijn voor de lezer belangrijke plekken.
2. Probeer het begin van een nieuwe zin te laten aansluiten op het einde van de voorgaande zin.

2. Probeer te voorkomen

Vooral bij betogende teksten is het belangrijk om levendig te schrijven. Probeer daarom de onderstaande formuleringen te voorkomen:

1. Gebruik van lijdende vorm

De lijdende vorm zorgt meestal voor een onpersoonlijk, saai taalgebruik. Probeer je zinnen zo actief mogelijk te formuleren.

Ieder jaar worden in Nederland duizenden rijexamens afgelegd (lijdend)
Ieder jaar leggen duizenden Nederlanders rijexamen af. (bedrijvend)

2. Gebruik van de naamwoordstijl

Werkwoorden beschrijven wat er in de zin gebeurt. Zij zorgen voor actie en spreken tot de verbeelding. In het Nederlands kun je van elk werkwoord een zelfstandig naamwoord maken. Je krijgt dan zinnen met een naamwoordconstructie.

Vergelijk de volgende zinnen

1. Het goedkeuren van het voorstel nam veel tijd in beslag.
2. Het duurde lang voordat de commissie het voorstel had goedgekeurd.

De tweede zin is directer, minder abstract, en daardoor prettiger leesbaar.

3. Schrijven is schrappen

Helder schrijven is ook economisch schrijven. Elk woord dat overbodig is, zorgt voor een minder leesbaar verhaal. Grote boosdoeners zijn:

1. signaal- en functiewoorden
Een tekst kan niet zonder signaal- en functiewoorden. Ze zorgen voor het verband tussen zinnen en tekstgedeelten en maken de structuur van de tekst duidelijk. Maar omdat hun kracht zo groot is, moet je voorzichtig met het gebruik van dit soort woorden omspringen.
2. Vage woorden
Veel bijwoorden in een tekst maken zo'n tekst alleen maar vager. Woorden als eigenlijk, geloof ik, denk ik, in principe, en zo, best wel, toch, over het algemeen etcetera kunnen best weggelaten worden
3. hulpwerkwoorden van modaliteit (zullen, kunnen, mogen, beginnen, moeten etc.)
 1. De snelheid op de Nederlandse wegen zou teruggebracht moeten worden naar 100 km per uur.
 2. We moeten de snelheid op de Nederlandse wegen terugbrengen naar 100 km per uur.
4. samengestelde zinnen met overbodige informatie in de hoofdzin
 1. Ik ben van mening dat de PVV verboden dient te worden
 2. De PVV dient verboden te worden
5. Voorzetseluitdrukkingen

Vaak kunnen deze uitdrukkingen vervangen worden door een woord: een voorzetsel of een voegwoord.

De voorzitter wil aftreden in verband met zijn slechte gezondheid
De voorzitter treedt af omdat zijn gezondheid slecht is

Het gesprek ten aanzien van het minderhedenbeleid heeft weinig opgeleverd.
Het gesprek over het minderhedenbeleid heeft weinig opgeleverd.

Schrap maar eens wat van deze woorden en je zult merken dat de tekst er alleen maar directer en dus helderder van wordt.

Natuurlijk zijn er vele manieren die je tekst levendiger kunnen maken. En zijn er tientallen grammaticale en spellingsfouten die je kunt maken. Dikke boeken zijn erover volgeschreven en voor een beetje cursus 'Helder Formuleren' wordt grif geld betaald. Als je echter een beetje nadenkt over wat je schrijft en af en toe eens, tijdens het schrijven, terugleest en lichtjes je hoofd schudt, kun je al een heel eind komen met een boeiende en prettig leesbare tekst.

Succes.